

Oponentský posudek na bakalářskou práci studentky Kateřiny Pořádkové

Migrations of historical populations. Isotopic signatures in human bones and their application in archaeological interpretations.

Předložená práce Kateřiny Pořádkové, která se zabývá současným a zároveň i atraktivním tématem analýzy stabilních izotopů prvků v archeologii a antropologii se zaměřením na problematiku migrací, má rozsah 61 stran. Za tři aspekty, které hodnotím velmi pozitivně, považuji a) sepsání bakalářské práce v anglickém jazyce, což je u studentských prací výjimečné a nutno říci, že autorka tento krok zvládla se ctí, b) kvalitně zpracovanou rešeršní část, a to především po odborné stránce, kdy studentka využívá aktualizovaných informací z celé řady zahraničních zdrojů, c) odvahu pustit se s určitou vizí do tohoto bio(geo)chemického tématu. Bakalářská práce, jejíž tématický rozsah je relativně široký, je rešeršního typu, čemuž odpovídá i bohatší citační aparát čítající 95 položek.

Text práce lze rozčlenit do tří částí, které je možno hodnotit odděleně.

1. Přehled migračních událostí spojených s člověkem a jeho předky řazených chronologicky od nejstarších období takřka po současnost. Zde je sice zřetelná určitá nevyváženost věnovaná jednotlivých obdobím (např. neolitickým migracím jsou určeny 3 strany textu, výpravám do Nového světa 2 odstavce apod.), přesto jsou v ní shrnuty zajímavé a především aktuální poznatky. Čtenář může tuto část vnímat jako podhoubí pro nadcházející vyhodnocení izotopových dat v kontextu historických událostí. Přesto i zde (a bohužel nejen zde!) nalézám jeden výraznější nedostatek, a tím je neuvádění původních citací (uvádím jeden příklad - na straně 14 chybí jména autorů, kteří zformulovali tři rozdílné hypotézy procesu neolitizace, místo toho jsou uvedeni autoři, kteří je již převzali a začlenili do svých studií).
2. Metodická část je věnovaná samotným stabilním izotopům a jejich měření. Kromě izotopu stroncia se objevují i lehké izotopy (např. dusík, uhlík...), které jsou ale většinou klíčové při řešení potravních vztahů a klimatických změn, a u kterých bohužel postrádám důslednější objasnění jejich relace k migracím lidí či zvířat. Rozdíly v subsistenci lidí na jednom místě mohou být sice interpretovány jako doklad příchodu či zapojení etnik odjinud, ale mohou být také výsledkem změny využívání potravních zdrojů v rámci populace vyvolané nějakými jinými okolnostmi (přírodními, adaptací novinek apod.). V tomto směru se spíše domnívám, že někdy méně může znamenat více, a proto je vhodnější se důsledněji zabývat jedním nebo dvěma izotopy přímo provázanými s migracemi – zde tedy především stronciem, a otázkami, se kterými se lze v souvislosti s ním potýkat, např. jak se v izotopovém záznamu projeví zdravotní stav lidí, do jaké míry je jeho obsah ovlivněn remodelačními procesy v kostech v různých fázích života člověka, jaké jsou vhodné referenční vzorky a proč, jak odlišné musí být geologické podloží, abychom zachytili změnu izotopové stopy apod. Každopádně je sympatické, že si autorka dobře uvědomuje, že moderní archeologie i antropologie se již takřka neobejdou bez syntéz měření izotopů více prvků.

3. Finální část bakalářské práce, která je tvořena více či méně na sebe navazujícím výčtem závěrů plynoucích z různých publikovaných příspěvků obsahujících hodnoty izotopů stroncia, by si, dle mého názoru, zasloužila větší propracovanost, zobecnění a hlavně výraznější propojení s úvodní částí, což se, zřejmě z časových důvodů, nestalo. Navíc bych se vůbec nebránila širší diskuzi. Tabulka (3) umístěná na konci souhrnu je relativně zdařilým počinem (přestože hodnoty jsou paralelně uvedeny jak v tetxu, tak v tabulce), ale nenalezla jsem na ni nikde odkaz. To ostatně platí i o dalších užitých přílohách.

Z hlediska formální stránky velmi oceňuji, že text působí erudovaně, je vhodně strukturován a jednotlivé oddíly drží pohromadě. Užitá terminologie je dobře vysvětlena, forma citací je v pořádku. Jazyková a gramatická úroveň práce je dobrá. Z komplexního pohledu hodnotím práci autorky jako dobře zpracovanou, s potenciálem zaujmout. Z výše uvedených důvodů práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení velmi dobře.

Doplňující otázky k obhajobě:

Jaké vzorky, čistě hypoteticky, byste zvolila jako referenční pro analýzu izotopů stroncia na Vámi studované archeologické lokalitě a proč?

Jaké kosti (jejich části) se jeví jako vhodné k odběru vzorků pro měření izotopů stroncia?

V Prachaticích 15.6.2014

Ing. Lenka Kovačiková, Ph.D.

